IL-PELLEGRINAĠĠ MALTI FL-ART IMQADDSA

Wara snin ta' tfixkil fl-aħħar stajna nsawwru Pellegrinaġġ Malti għall-Art Imqaddsa. U dan sar f'din is-sena, mis-6 sat-28 ta' Awissu li għadda, taħt il-ħarsien tal-Eċċ. Tiegħu Mons. Arċisqof Metropolita tagħna u mmexxi mill-W.R.P. Nikola Magro, O.F.M., Kummissarju tat-Terra Santa f'Malta u Għawdex.

Dak li jolqot l-iżjed f'dan il-Pellegrinaġġ ma hux il-għadd tal-Pellegrini Maltin li ħadu sehem fih, imma t-tfixkil kbir ħtija tal-qagħda mwegħra tal-artijiet li fihom jinsabu l-Imkejjen Imqaddsa. B'dana kollu l-Pellegrini Maltin ma qatgħux qalbhom u nhar it-Tnejn, 6 ta' Awissu rkibna l-vapur "Argentina", u fit-8 ta' filgħaxija rħejnilha lejn Sirakuża u minn hemm lejn Napli, fejn inxtħetna quddiem il-Madonna ta' Pompej u l-pellegrini semgħu l-quddies u tqarbnu b'ħeġġa kbira.

Nhar il-Ħamis, 9 ta' Awissu filgħaxija rkibna fuq l-"S.S. Grimani" minn Napli fejn ingħaqadna mal-Pellegrinaġġ l-ieħor tal-Pawlini ta' Milan u baħħarna flimkien għall-Pirew, fejn wasalna nhar is-Sibt wara nofs in-nhar. Hawn għamilna dawra bl-awtopullman ma' Ateni u żjara lil Akropoli, fejn hemm dawk il-plieri għolja u minquxa tal-Partenon. Mill-Pirew tlaqna għal Ċipru fejn għamilna żjara lil dik il-gżira u morna sal-kastell ta' Kolossi u minn hemm tlaqna għal Ħajfa fejn wasalna l-għada mas-sebħ, it-13 ta' Awissu.

17-il qassis iqaddsu kuljum

Kienet ħaġa ta' faraġ li fuq il-vapur, minn Napli sa Ħajfa, is-17-il qassis li kien hemm fil-Pellegrinaġġ, kienu jqaddsu kull filgħodu. Fl-10 imbagħad il-Pellegrini kienu jinġabru flimkien, fejn il-mexxejja tal-Pellegrinaġġ kienu jagħmlu taħdita fuq l-Art Imqaddsa u wara jaqraw xi silta mill-Vanġelu u fl-aħħar jagħtu xi twissijiet lill-Pellegrini, fuq kif għandhom iġibu ruħhom ma' tul iż-żjajjar fl-Art Imqaddsa.

Meta wasalna Ħajfa, li hi l-bidu tal-Art Imqaddsa, irkibna l-awtopullmans u tlajna fuq l-għolja tal-Karmel, fejn il-Pellegrini kellhom Quddiesa u Tqarbina fil-Bażilka tal-Madonna. Wara naqra ta' fatra, dħalna f'dik il-ġawhra ta' Bażilka u qagħadna nitgħaxxqu bil-ġmiel ta' pittura li fiha, xogħol il-Malti Fra Wiġ, minn Bormla. Imbagħad erġajna rkibna l-karozzi u nżilna minn hemm, u għaddejna mill-wetja ta' Esdrelon u żorna żjara qasira lil Najm u bqajna telgħin fuq il-Għolja tat-Tabor, fejn Ġesù ssebbaħ quddiem it-tliet Appostli, u dħalna f'dik il-għanja Bażilka li l-Franġiskani bnew b'tifkira tat-Tisbiħ ta' Ġesù.

Wara nofs in-nhar, dak in-nhar, l-14 ta' Awissu, għamilna d-Daħla Solenni fil-knisja tal-Lunzjata f'Nazaret, li hi qrib it-Tabor, u l-għada, nhar Santa Marija, saret il-Quddiesa tal-Pellegrinaġġ u għamilna żjajjar lill-knisja tal-Ħanut ta' San Ġużepp, lill-knisja Griega-Kattolika tas-Sinagoga, fejn Ġesù tfajjel kien imur jitgħallem, lil kappella msejħa "Mensa Christi" u lill-għajn tal-Madonna. F'dak l-istess jum, wara l-fatra, tlaqna lejn Kana, li fiha l-knisja fejn Ġesù biddel l-ilma f'inbid, u żorna wkoll il-għalqa tas-sbul imsemmija fil-Vanġelu u rajna l-għolja ta' Qrun Ħattin, b'żewġ qċaċet, li taħtha fl-4 ta' Lulju 1187 il-Kroċjati sfaw imħarbta għal kollox mill-qawwiet ta' Sâleħ id-Din u ntemmet saltnet l-Insara fil-Palestina. Il-għada, 16 ta' Awissu, wasalna l-Baħar ta' Tabarija, żor-

na l-knisja Franġiskana ta' San Pietru u tlaqna minn hemm u għaddejna minn Magdala u Betsajda u wasalna Kafar-Nahum, il-pajjiż ta' San Mattew, fejn Ġesù kien joqgħod l-aktar fi żmien il-ħajja pubblika tiegħu.

Minn hemm tlajna fuq l-għolja tal-Beatitudni li fuqha hemm Bażilka sabiħa fejn Ġesù għamel l-aqwa prietka tiegħu.

Hawn wara ikla tajba u għax-xaba', qagħdna nimirħu ftit qalb is-siġar ta' qrib il-knisja.

Għal xi l-4 ta' wara nofs in-nhar, irkibna mill-ġdid l-awtopullman u ġbidna għal Safed, għaddejna minn San Ġwann t'Akri u rġajna lejn Nazaret fejn għaddejna l-lejl. L-għada fil-għodu, wara l-quddies u l-fatra tlaqna mill-wetja ta' Sarona lejn Ġaffa u żorna lil Tel-Aviv belt ewlenija tal-Lhud. Minn hemm għaddejna u bqajna sejrin Lidda u Ramla, fejn żorna l-knisja ta' San Ġużeppi t'Arimatija u l-Borġ tal-Erbgħin Martri, u minn hemm tlajna Għajn Karem, ir-raħal fejn twieled San Ġwann il-Għammiedi. Minn Għajn Karem ġbidna lejn Ġerusalem u żorna ċ-Ċenaklu u l-Bażilika tal-Benedittini, fejn mietet il-Madonna. Wara qsamna l-fruntjera u għaddejna għan-naħa tal-Għarab u dħalna fil-belt il-qadima ta' Ġerusalem, jiġifieri mis-swar 'il ġewwa, fejn għamilna d-daħla solenni tagħna fil-Bażilika tal-Qabar ta' Kristu.

Il-Qabar ta' Kristu

Il-Pellegrini, mexjin sarbut tlieta tlieta, wasalna fil-bieb tal-Bażilka, fejn laqagħna l-Patri President tal-Franġiskani bl-*asperges,* imsieħeb mar-Rħieb l-oħra li qegħdin hemm. Dħalna ġewwa l-Bażilika bil-kant tat-*Te Deum* u meta wasalna quddiem il-Qabar għażiż ta' Kristu u temmejna t-*Te Deum,* il-Patri President qal it-talb ta' radd il-ħajr lill-Alla u lil Marija Mnissla minghajr tebgħa u lil San Franġisk t'Assisi, imbagħad il-Patri Anton De Giovanni, Malti tat-Terra Santa għamel diskors ta' merħba bil-kif lill-Pellegrinaġġ Malti.

L-għada, il-Ġimgħa, 17 ta' Awissu, wara l-Quddiesa tal-Pellegrinaġġ, żorna mill-ġdid il-Bażilka tal-Qabar ta' Kristu. Żorna l-Qabar Imqaddes innifsu, il Blata tal-Kalvarju, il-Ġiebja fejn instab is-Salib, il-Ħabs ta' Kristu, u ħwejjeġ oħra li jinsabu ġewwa dik il-Bażilika. Fit-3 ta' wara nofs in-nhar ħadna sehem fil-Vija Sagra li kull nhar ta' Ġimgħa ssir fit-toroq ta' Ġerusalem, flimkien mar-Rħieb ta' Ġieżu. Is-Sibt imbagħad morna nżuru l-Bażilka tat-Twelid tal-Madonna fejn il-Pellegrini kellhom quddiesa bit-Tqarbin u hemm żorna l-Menqa tan-Ngħaġ jew *Pixxina Probatka.* Wara dan morna għamilna dawra mal-weta' fejn kien it-Tempju dħalna fil-wisq magħrufa Moskija ta' Għomar u l-oħra, imsemmija tal-Għaksa: imbagħad ħriġna barra u żorna l-Ħajt tal-Biki tal-Lhud, il-Menqa ta' Sliwan u l-Wied ta' Ġosafat.

Inżuru l-Patrijarka ta' Gerusalem

Kemm domna Ġerusalem qagħadna fil-Casa Nova li hi bħal Lukanda bla ħlas, miżmuma mir-Rħieb ta' Ġieżu tat-Terra Santa u fiha konna milqugħin tajjeb ħafna. Għamilna wkoll żjara lill-Patrijarka, Mons. Albertu Gori, O.F.M., lir-Rev.mu Patri Ġenerali li ħasel kien ukoll Ġerusalem u lir-Rev.mu Kustodju tal-Qabar ta' Kristu.

Il-Ħadd, 19 ta' Awissu, tlaqna minn Ġerusalem għal Betlehem, fejn il-Pellegrini semgħu l-Quddies u tqarbnu fil-Għar Imqaddes tat-Twelid ta' Ġesù. Minn hemm morna nżuru l-Għar tal-Ħalib u l-għalqa tar-Rgħajja. Wara nofs in-nhar għamilna ħarġa lejn is-Samarija, fejn żorna l-belt ta' Nâblus u l-Bir tas-Samaritana, minn hemm

soqna lejn Emmaws u mkejjen oħra ta' min jarahom.

Fil-20 ta' Awissu, it-Tnejn, il-Pellegrini kellhom Quddiesa u Tqarbina fil-Bażilka tal-Ġetsemni, wara ħadna r-ritratt taħt siġra taż-żebbuġ (dan li ġibna hawnhekk) minn hemm inżilna nżuru l-Qabar tal-Madonna u mbagħad tlajna nżuru l-imkien tal-Axxensjoni, il-Bażilka tal-Pater Noster. Betfâge u Betanja u l-qabar ta' San Lazzru u tifkiriet oħra. Wara nofs in-nhar morna għall-Ora Santa fil-Bażilka tal-Ġetsemni, fejn il-Pellegrini qagħdu għal siegħa jitolbu fl-imkien in-nifsu fejn kien talab Sidna Ġesù Kristu.

Nhar it-Tlieta, 21 ta' Awissu, il-Pellegrini kellhom Quddiesa u Tqarbina fil-kappella ta' fuq il-Kalvarju u wara l-fatra, tlaqna lejn id-Deżert tal-Ġudija. Wasalna Ġerko, fejn żorna l-Għajn tal-Profeta Eliżew, il-għolja tal-Kwarantena fejn Ġesù sam 40 jum, minn hemm għall-Baħar il-Mejjet u mbagħad ġbidna lejn ix-xmara tal-Ġurdân. Qsamna x-xmara u għaddejna minn qalb l-iġbla ta' Galaad u ta' Għammon u wasalna fil-belt tal-Ġordanja. Il-għada qsamna l-fruntiera u dħalna fis-Sirja u wasalna Damasku fejn żorna l-Moskija tal-Ummajadi, il-Qabar ta' Sâleħ id-Din u t-Triq id-Dritta fejn hemm is-swar li minn fuqhom l-Insara ħarrbu lil San Pawl billi dandluh għal barra ġewwa qoffa. Żorna d-dar ta' Ananija u l-Pellegrini Maltin meta sabu ruħhom f'din il-Bażilka nfexxew f'għajta ta' "Viva San Pawl!" U dak il-ħin il-Patri Nikol Magro intona l-antifona:

Il-Pellegrinaġġ Malti, taħt iż-Żebbuġa tal-Agonija, fil-Ġnien tal-Ġetsemni.

L-ismijiet tan-nies, mix-xellug għal-lemin; weqfin: Paolina Briffa Brincati, Emmanuele Abela, Salv. Camilleri, Rev. Anton Vella, Ph.D., Emmanuele Bonnici, W. R. P. Nikol Magro, O.F.M., Giov. della Fiore, "Gwida", Virginia Borg, Concettina Formosa, Rev. G. Aquilina, D.D., Marianna Aquilina, Alfredo Gatt, Angela Attard, Annunziata Attard. Bilqegħda: Carmela Betts, Francis Camilleri, John Baptist Sammut, Giuseppe Dingli, Carmela Cutajar, Paul Adami, Adelina Briffa Brincati.

Sancte Paule Apostole u wara kantajna l-Innu Malti. Minn hemm soqna għal Baalbek, belt qadima Rumana bi fdal ta' tempji ta' Zeus, Bakku u Veneri, u minn hemm bqajna sejrin Bejrut, fejn għall-ħabta tal-5 ta' fil-għaxija rkibna l-vapur M/N "Entoria" li l-għada, l-24 tax-xahar, wassalna Lixandra.

Inżuru l-Kajr

Minn Lixandra tlaqna bl-awtopullman għall-Kajr, belt ewlenija tal-Eġittu. Il-mawra sal-Kajr kienet għall-Pellegrini xalata mill-isbaħ. Wara li kilna u rqadna f'waħda mill-isbaħ Lukandi tal-Kajr, fil-għodu qabel tlugħ ix-xemx, tlaqna lejn il-Piramdi. Irkibna fuq l-iġmla, u żżuffjettajna kemm ridna, u żorna l-Piramdi u l-Isfinġa, u wara l-fatra rġajna lejn il-Kajr. Hemm żorna l-Moskija tal-alabastru, għamilna dawra twila fil-Mużew, rajna t-teżori tas-Sultan Tutenhamen, għamilna dawra mal-belt u rġajna lejn Lixandra, fejn fis-sagħtejn erġajna rkibna fuq l-"Entoria" li nhar it-Tnejn wara nofs in-nhar wasslitna Sirakuża. Hawn qagħdna jum u morna nżuru lill-Madonna tad-Dmugħ u l-għada, l-Erbgħa, 29 ta' Awissu wasalna Malta mal-vapur "Star of Malta" u hekk il-Pellegrini temmew ix-xewqa tagħhom li jżuru l-Art Imqaddsa u waslu Malta b'wiċċ il-ġid u qalb ferħana.

MINN HAWN U MINN HEMM

AĦBARIJIET TA' BARRA

Xirka ta' San Ġakbu. — Fit-taqsima tal-Palestina li jgħidulha Israel, jiġifieri dik it-taqsima li hija taħt idejn il-Lhud, twaqqfet Xirka bejn il-Qassisin Kattolki msemmija Ħidma ta' San Ġakbu Appostlu. Il-għan ta' din ix-Xirka hu li l-Qassisin jaħdmu għalanija għall-ġid tar-ruħ u tal-ġisem ta' dawk l-Insara Kattolki li huma jgħixu fost il-Lhud. Il-President ta' dix-Xirka huwa Monsinjur Antonio Vergani, Vigarju tal-Patrijarka fil-Galilija.

Xbiha tal-Qabar ta' Kristu fuq irħama. — Ġewwa sotterran tal-knisja ta' St. Denis f'Pariġi, instabet irħama li fuqha hemm minquxa ħafna xbiehat u fosthom xbieha tal-Qabar ta' Kristu kif kien xi erba' mitt sena ilu, jiġifieri fis-seklu XIV jew XV.

Knejjes tal-Lhud Taljani f'Israel. — Il-kbarat Lhud amru li jinġiebu mill-Italja l-għemara tal-Knejjes tagħhom li fiha xi siwi għall-ġmiel jew għall-qdumija. Għal hekk inġiebu għadd ta' kandlieri tas-seba' friegħi tal-bronż u tal-fidda, sniedaq tal-kawba u tal-avorju fejn titqiegħed il-Bibbja, u ħwejjeġ oħra bħal dawn.

Taħfir ħdejn il-Menqa tan-Ngħaġ. — Il-Menqa tan-Ngħaġ, jew *Pixxina Probatka,* fejn Ġesù fejjaq lil dak il-magħtub minn tletin sena, qegħda f'idejn ir-Rhieb il-Bojod, tal-Kardinal Levigerie. Ftit ilu dawn bdew iħaffru ma' dwarha u nkixfet knisja u bini qadim Bizantin. Ix-xogħol huwa mmexxi mill-għaref Patri Dumnikan De Vaux, Professur tal-Ecole Biblique de Saint Etienne.

Knisja Ġdida fil-Ġordanja. — Nhar San Ġużepp li għadda, il-Patrijarka ta' Ġerusalem bierek knisja ġdida fiż-Żerqa, belt kbira qrib Għammân, fil-Ġordanja. Il-knisja msemmija għal San Piju Għaxra, il-Papa li miet f'Awissu tas-sena 1914, li sar qaddis m'ilux. Il-knisja nbniet bil-flus tal-*Catholic Near East Welfare Association.* Iż-Żerqa